

Phẩm 5: BIÊN TU PHẦN VỊ

Đã nói tu đối trị, còn thế nào là tu phần vị? Tụng rằng:

*Đã nói tu đối trị
Phần vị có mười tám
Làm nhân, nhập, hạnh, quả
Tác, vô tác cao quý
Vô thượng, giải hạnh trên
Nhập, xuất ly, ký ngôn
Quán, đành và chứng đắc
Thắng lợi thành chỗ làm.*

Luận chép: Như đã nói ở trước, phần vị sai khác của tu tập các đối trị có mười tám thứ. Một là nhân vị, nghĩa là trú chủng tánh Bồ-đặc-già-la. Hai là nhập vị, nghĩa là đã phát tâm. Ba là gia hạnh vị, nghĩa là đã phát tâm mà chưa chứng đắc quả. Bốn là quả vị, nghĩa là đã đắc quả. Năm là phần vị có chỗ làm, là trụ hàng Hữu học. Sáu là phần vị không có chỗ làm, là trụ Vô học. Bảy là địa vị cao siêu, nghĩa là đã thành tựu công đức cao siêu của các thần thông... Tám là địa vị hữu thượng, nghĩa là đã vượt lên địa vị Thanh văn, v.v... và đã vào địa Bồ-tát. Chín là địa vị Vô thượng, nghĩa là đã thành Phật, vì từ địa vị này trở lên không còn địa vị nào cao siêu hơn nữa. Mười là địa vị Thắng giải hạnh, là tất cả Bồ-tát của địa Thắng giải hạnh. Mười một là địa vị chứng nhập, là địa Cực hỷ. Mười hai là địa vị xuất ly, là sáu địa kế. Mười ba là địa vị thọ ký, là địa thứ tám. Mười bốn là địa vị biện thuyết, là địa thứ chín. Mười lăm là địa vị quán Đảnh, là địa thứ mười. Mười sáu là địa vị chứng đắc, là Pháp thân Phật. Mười bảy là địa vị thắng lợi, là thân thọ dụng. Mười tám là địa vị thành tựu công việc làm, là thân biến hóa. Các phần vị sai khác này tuy nhiều nhưng phải biết là nói lược chỉ có ba thứ. Ba loại là gì? Tụng rằng:

*Nên biết trong pháp giới
Lược có ba phần vị
Bất tịnh tịnh bất tịnh
Thanh tịnh tùy thích ứng.*

Luận chép: Đối với địa vị chân pháp giới nói lược có ba thứ, tùy theo sự thích ứng mà nhiếp giữ các địa vị trước. Một là vị bất tịnh, nghĩa là từ nhân vị cho đến gia hạnh. Hai là tịnh địa vị bất tịnh, là địa vị Hữu học. Ba là địa vị thanh tịnh, là địa vị Vô học. Vì sao phải biết nương vào các địa vị sai khác ở trước mà kiến lập Bồ-đặc-già-la? Tụng rằng:

*Nương vào các vị trước
Tất cả tướng sai khác
Kiến lập tùy thích ứng
Các Bồ-đặc-già-la.*

Luận chép: Phải biết nương vào tướng riêng các vị ở trước, tùy theo sự thích ứng mà kiến lập Bồ-đặc-già-la, nghĩa là đây là trụ chủng tánh, đây là đã phát tâm, v.v...

Nghĩa chung của phần vị tu, là địa vị có khả năng kham nhận, là vị chủng tánh; vị phát thú tức là nhập vị gia hạnh; vị bất tịnh, vị tịnh bất tịnh và vị thanh tịnh có vị trang nghiêm và vị biến mãn, nghĩa là vì cùng khắp mười địa nên gọi là địa vị Vô thượng.

